

Iets van deze geschiedenis te vertellen en, zoo het kan, eenige lijn daarin te teekenen, is het doel van deze artikelen.

Ketterijen in de Kerk, ook al verschijnen zij in een modern gewaad en passen zij zich aan bij de verschillende tijden, zijn in den regel niet nieuw. Meestal vinden zij hun oorsprong in het verleden en bij de opkomst van de Christelijke Kerk zelf. Zoo ook de ketterij van de verwerping van het O. T. De vader van deze dwaling is Marcion, geboren omstreeks 85 na Chr. in Sinope, een stad in Klein-Azië aan de Zwarte Zee, een landsman en misschien ook een stadgenoot van Paulus' medewerker, den Jood Aquila. (Hand. 18:2.)

Omstreeks het begin van onze jaartelling werden aan de Zuidkust van de Zwarte Zee Joodsche gemeenten aangetroffen en, naar de bekende geleerde von Harnack vermoedt, schijnt ook Marcion aanvankelijk een aanhanger geweest te zijn van de Joodsche godsdienst.

Uit den eersten zendbrief van Petrus blijkt, dat er ook reeds vroeg Christenen daar gevonden werden en dat hun aantal in den tijd, waarin Marcion leefde, groot geweest moet zijn, wordt ons duidelijk uit de mededeelingen die de stadhouder Plinius daarover doet aan zijn keizer Trajanus.

Ook Marcion is in Sinope lid geweest van de Christelijke gemeente, doch werd, zonder eenigen twijfel wegens zijn groote afwijkingen in de leer, geexcommuniceerd. Hij begaf zich naar Klein-Azië, waar hij propaganda probeerde te maken voor zijn opvattingen, doch door de opzieners der gemeenten werd afgewezen. Toen hij zoo ook het vertrouwen zocht te winnen van den bekenden Polycarpus van Smyrna, moet deze hem toegevoegd hebben, dat hij hem beschouwde als den eerstgeborene van den Satan.

Thans trok Marcion naar Rome. Kon hij in de gemeente van de hoofdstad des Rijks met zijn ketterij voet aan den grond krijgen, dan was de mogelijkheid groot dat hij langs dezen weg de geheele Christelijke Kerk zou kunnen beïnvloeden. Hij trad toe tot de gemeente aldaar en schonk haar bij zijn toetreden een geldsom ter waarde van f 20.000. Mocht men al iets van Marcions verleden geweten hebben, zulk een vorstelijke gift kan 't zijne er toe bijgedragen hebben om voorloopig een afwachtende houding aan te nemen. Waarschijnlijk ook heeft hij zich aanvankelijk van openlijke propaganda onthouden en eerst in de stilte van het studeervertrek zijn leer volledig uitgewerkt.

Dan treedt Marcion in 't openbaar op voor de gemeente van Rome en noodigt haar uit voor zijn leeringen positie te kiezen.

De hierop volgende besprekingen eindigden met een positieve afwijzing van de vreeselijke dwaalleer en de ketter wordt uitgebannen; ook zijn geld wordt hem teruggegeven.

Met geweldige energie vangt hij nu zijn propaganda aan en met zooveel succes, dat omstreeks 150 na Chr. de apologete Justinus schrijft, dat zijn leer zich heeft verbreid over het gansche mensche-lijke geslacht en in denzelfden geest bericht ons Marcions groote bestrijder Tertullianus.

Is de overlevering al karig met mededeelingen aangaande Marcions levenswerk, over deze laatste periode van zijn werkzaamheid zwijgt zij bijna geheel. Wij zien slechts de vruchten en weten dat er reeds in het tijdvak van 160—190 na Chr. in bijna alle Romeinsche provincies Marcionitische kerken gevonden werden en een dreigend gevaar betekend hebben voor de Christelijke Kerk.

Wij komen thans tot Marcions leer. Het uitgangspunt van zijn ketterij is gelegen in de Paulinische tegenstelling tusschen Wet en Evangelie, zooals deze door den Apostel wordt uiteengezet in zijn brieven aan de Romeinen en de Galaten. Paulus heeft gezien dat er vele Christenen waren, vooral zij die aanhangers geweest waren van den Joodschen godsdienst, hetzij als Joden of als Joodsche proselieten, voor wie het verschil tusschen Wet en Evangelie niet duidelijk was. Zij leefden als het ware nog onder het Oude Verbond, van meening zich door trouwe vervulling van de eischen der Wet de zaligheid te kunnen verwerven.

Paulus wijst hen er echter op dat de mensch de Wet niet kan vervullen, dat deze den dood werkt, maar dat Christus de Wet voor ons vervuld heeft. Christus is het begin van een nieuwe periode, maar ook de afsluiter van het Oude Verbond. Daar is dus een tegenstelling en een verschil, maar ook een verbinding tusschen beide perioden: Christus Zelf. Marcion, groot bewonderaar van Paulus, heeft zich in de gedachten van deze brieven verdiept en zag ook duidelijk de tegenstelling, maar — en dat is de grondoorzaak van zijn dwaalleer — zonder verband. Voor hem is Christus niet de verbindende schakel tusschen het Oude en het Nieuwe Verbond, maar hij trekt een scheidslijn vóór Christus, zoodat er een onoverbrugbare kloof ontstaat tusschen de Wet met den wetsvolbrengende eischenden God aan den eenen kant en Christus den Verlosser aan den anderen kant.

Wie in dit dualisme vervalt, moet noodzakelijkerwijs komen tot de verwerping van het O. T. Zegt Christus zelf niet dat de Wet en de Profeten slechts tot Johannes reiken?

Doch Marcion verwerpt niet alleen het O. T. met den daarin aangekondigden God, den God der Joden, maar door de antithese met den Verlosser wordt Hij tot den kwaden God, die de wereld met alles wat daarin leeft geschapen heeft en als een wrede tyran onderdrukt, van wiens gruwelijke heerschappij het schepsel door Christus den verlossenden God, die niets met deze wereld te maken heeft, bevrijd wordt. Hieruit volgt, dat Marcion het O. T. niet verwerpt als een boek van leugens en verzinsels. Neen, integendeel, het O. T. is voor hem van A tot Z werkelijke historiebeschrijving.

Daar, naar de prediking van Christus en Paulus, de genade om niet gegeven is, moet de Verlosser niets met deze wereld te maken hebben volgens Marcion, want was hij de Schepper en Welgever, dan kon Hij zich niet van de verplichting ontslaan om Zijn schepping te redden.

Zoo is in het kort de ontwikkeling van Marcions gedachtegang geweest.

Wij hebben gezien, dat Marcion uitgaat van Paulus' geschriften, als basis voor zijn leer. Paulus is voor hem de apostel die alleen Christus goed begrepen heeft. Maar hoe komt het dan dat in Paulus' brieven zeer veel gevonden wordt, dat met Marcions beschouwing in flagranten strijd is! Daar heeft hij maar één oplossing voor: de waarheid is onder Joodschen invloed vervalscht. Het bewijs hiervoor ontleent hij weer aan Paulus, voornamelijk aan den brief aan de Galaten. (Gal. 1.) De apostel verklaart dat er slechts één Evangelie is, n.l. dat hij verkondigd heeft, doch dat er zijn die een ander, vals, d.w.z. Judaïstisch Evangelie willen prediken.

Het Evangelie dat Paulus bedoelt moet dus vrij zijn van allen Joodschen invloed, dat is: geen verband hebben met het O. T. Hieruit volgt voor Marcion dat ook Paulus' brieven vervalscht moeten zijn, daar er veel in aan te wijzen is, waar dat verband wel aanwezig is.

Welk is nu het ééne Evangelie waar Paulus van spreekt? Het moet zich bevinden onder de vier Evangelien, maar welk van de vier is het authentieke? Tertullianus bericht ons dat Marcion ze alle vier aan een onderzoek heeft onderworpen. In hun huidige vorm echter deugden ze geen van allen, doch waren in hun geheel falsificaties of gedeeltelijk vervalscht. In één er van was evenwel, volgens Marcion, een deel der waarheid bewaard gebleven, al was ook dit, evenals de brieven van Paulus, niet zuiver meer door de toevoegingen en vervalschingen der Judaïsten. Dit was het Evangelie van Lukas.

Marcion ziet zich thans de taak opgelegd om den tekst van dit Evangelie en van de brieven van Paulus te zuiveren en in hun ware gedaante te herstellen.

Zoo houdt hij van de Heilige Schrift niet veel meer over: een Apostolos, bestaande uit de van Judaïsten gezuiverde brieven van Paulus en een Evangelion, dat een verminkt Evangelie van Lukas is.

Harderwijk.

Dr G. J. D. AALDERS.

UIT DE HISTORIE

Het eeuwfeest der Afscheiding.

XIII.

De kerk liep overvol

Ook de beide predikanten De Cock en Scholte gingen naar de kerk. Volgens afspraak zou Scholte nog vóór den dienst aan den consulent vragen, met het oog op de velen die opgekomen waren wijl zij meenden en hoopten, dat Scholte zou preeken, of deze de heurt niet aan hem zou willen afstaan. Deze weigerde. Daarop beklom Ds Smith den kansel en preekte over de zaligsprekingen. Alles had een rustig verloop. Na de preek vroeg Scholte of hij niet de middagbeurt mocht hebben, immers de kerk zou anders toch leeg staan; en de groote schare van heinde en ver gekomen zou zoozeer worden teleurgesteld. Terwille van de handhaving der orde drong Scholte des te sterker aan. Ds Smith bleef den kansel weigeren. Onder dit alles schijnt de menigte te zijn opgedrongen naar het doophek, en toen moet de bejaarde Ds Smith zijn mishandeld geworden. Twee mannen met name genoemd zijn deswege aangeklaagd en veroordeeld tot zeer zware gevangenisstraf, welke zij hebben uitgezeten te Hoorn. Het is moeielijk uit te maken, wat bij de mededeeling van het gebeurde feit is en welk deel fictie. In ieder geval is bij sommigen zeer sterke overdrijving; is bij hen een putten uit een en dezelfde zeer troebele bron; stemmen ooggetuigen als Scholte, De Cock en Hamming (de bekeerde mulder uit Burum) allen hierin overeen, dat zij getuigen niets te hebben gezien van de voorgewende mishandeling, waarvan de mededeeling vooral berust op het getuigenis van een zoon van den consulent. Ook De Cock heeft den consulent nog toegesproken in verband met den inhoud van de preek, welken hij zich gedrongen zag te weerleggen. De bejaarde consulent, die in het gedrang kwam en bevreemd werd, is daarop door Scholte uit de kerk geleid,

ruim baan voor hem makende, en naar de herberg gebracht.

De kerk werd des middags gesloten gehouden op last van de kerkvoogden. Het Avondmaalstel werd eveneens achterwege gehouden. Wel heeft Scholte des Vrijdagsavonds zeven kinderen gedoopt; de gelegenheid het Nachmaal te houden werd niet gegeven. Toen is men des middags samengekomen op een stuk land behoorende tot de pastoralia. Scholte preekte, staande op een wagen, waarop ook de rouwdragende De Cock met zijn klooke vrouw waren gezeten. Na deze samenkomst en in tegenwoordigheid der vele van alle zijden toegestroomden, maakten Scholte en De Cock een verbond om in de kracht des Heeren staande te blijven tegen alle verdrukking en in alle vervolging.

Nog dienzelfden middag vertrok Scholte met vrienden uit Groningen naar de stad, om den volgende dag verder te reizen tot vervulling van een preekbeurt in Nijkerk. Daar zou geen sprake zijn van eenige verhindering daartegen ingebracht, al mag verondersteld worden dat collega de Hoest, de andere predikant van Nijkerk, daar veel minder sympathiek tegenover zal hebben gestaan.

De Cock en Scholte hebben een verbond gemaakt!

Waarom hebben zij zich verbonden?

Hoor ik mr Van Appeltere in de pleitzaal te Den Haag; lees ik wat over dezen „beruchten” Zondag geschreven is geworden, door den tegenstander; ja let ik op wat Capadose schrijft over Scholte's verkeer in Ulrum en wat daarna is geschied, aan Da Costa, dan lijkt het wel alsof deze beide mannen toen een verbond hebben gemaakt tot afscheiding. Toch is deze gevolgtrekking gewaagd en nimmer met bewijzen gestaafd kunnen worden, hoezeer en vroeger en ook nu nog steeds weer gemaakt! Wel is er verband tusschen Scholte's onverwacht bezoek en de Afscheiding, waartoe reeds op den dag na het vertrek door den kerkeraad en De Cock werd besloten. Een verband door De Cock, en wel door hem alleen, aangegeven, die daartoe, ook naar zijn karakter, de meest te vertrouwen man was. Scholte ontkent nadrukkelijk, dat gedurende zijn verblijf tot afscheiding is besloten, of eenige afspraak daaromtrent gemaakt. Bijaldien dat het geval was geweest, dan toch zou wel in de eerste plaats een schema of ontwerp van een Acte van Afscheiding zijn ontworpen. Dit is volstrekt niet het geval geweest. Inzage van de Acte van Afscheiding van Ulrum, vergelijking met die van Doeveren, Gansoyen en Genderen, sluit daaromtrent elken twijfel uit. We hebben het recht niet eenigen twijfel te koesteren omtrent de waarheid van hetgeen Scholte daaromtrent zelf zegt. Bovendien verondersteld eenig plan, eenige afspraak, hoe is het mogelijk een eenigszins vertrouwde verklaring te geven van het feit dat De Cock niet mededeelt aan Scholte waartoe onmiddellijk na diens vertrek is besloten, dat Scholte bij achterwege blijven van eenig bericht daarnaar niet heeft gevraagd, en dat hij zelf, nadat ongeveer drie weken na zijn afreizen van Ulrum, door zijn kerkeraad en zijn persoon tot Afscheiding is besloten, daarvan niet direct, ja zelfs in 't geheel geen bericht geeft aan De Cock? Dit feit is wel heel opmerkelijk! Zij hooren of zien van elkander niets dan bij de ontmoeting te Groningen, einde November, als op den dorpel van het gevangenhuis!

Stel ik nog eens de vraag welk dan en hoe-danig is het verband tusschen Scholte's verblijf in Ulrum en de daad der Afscheiding waartoe reeds den volgende dag werd besloten, dan mogen wij daarvan niet meer zeggen dan De Cock, die inderdaad de te verluimen uitlegger is van zijn eigen daden, zelf heeft medegedeeld.

De Cock en zijn vrouw zagen een wonder liefderijk bestel van God, dat in zoo moeilijke dagen een man als Scholte werd gezonden, een man van actie, van handelen, met wien zij konden spreken van hart tot hart, doch ook van hoofd tot hoofd, ik bedoel, die elkander konden verstaan. Veel hebben ze samen gesproken en besproken. Scholte wist wel iets meer van afscheiden dan De Cock. Hij was eenigermate op de hoogte met wat er in Genève had plaats gegrepen, en hoe men daar tot de stichting van een vrije kerk was gekomen. Toch stelde men het niet voor alsof De Cock absoluut geen denkbeeld had van wat nu zoo'n vrije kerk eigenlijk wel was, hoe naar inrichting en hoe haar verhouding tot den staat. In Schotland bestond immers reeds zoolang een bloeiende presbyteriaansche vrije kerk.

Gesteld dat over de mogelijkheid van zich af te scheiden nog al wat breed zal zijn gesproken, dan is toch niet te gewaagd te veronderstellen, dat Scholte vooral door de gedachte van Scheiding zal zijn beziggehouden, en De Cock eer zal hebben gesproken van Wederkeering. Dit mag als mogelijkheid worden verondersteld wijl de loop der dingen die volgden, alleen te verklaren is uit wat zij beiden toen waren. De nuances traden toen nog niet aan den dag. Verschil is er tusschen deze beide mannen, verschil in leiding van hun leven, verschil van karakter. Als er sprake zou kunnen zijn van invloed oefenen, dan heeft De Cock eer op Scholte invloed geoefend, dan deze op De Cock. Nu is de taal en de wijze waarop hij zich

uitdrukt niet sjaansch. Eers en welke zijn accentueeren gedreven tot plaats is. We het antwoord hooger! Men hij wijst op G hoe het hem g blijven achter De Heilige Ge ten. Hij word hem ligt. Hij heeft plaats g door diens den, geschied andschap, da die der bestur en kerkelijke samengaan. D ding. De wer Beide bejvere gen op te leg, schorst, afg slist en opzel hersteld te wa den ineenges draaid; de ba dezen! Hij mo de kerk „gebo weet dat eenz Valschelijk he ventikelen gel Hij moet het s Wil hij dat n worden geroe In eens ziel E God heeft zij zijn oog geope looft haar. H Anders zou o Hij leest van Hij ziet deze s de getrouwe listig te werk de getrouwen mannen is. E het bedoelen stellen. Waar drang, reeds derzulken die kennen? Was belijdenis van gaan tegen wa hij, naar zijn, dertien en v redenen te v anders voorst

Marnix schrij

Wel — da De reveil, of Buchman Er komt o voel, hetzij z lisme of in Oeh, ja, l met die conf Zoó, dat I garten nation Natuurlijk nair is. Omdat zij eerbiedigen, voor de wet Omdat zij zie heid en in w De Duitsel ter gezegd, oude dwaling Zij is de is doopersch elkander. Me Zij is ook d het alles dw oude waarhe Zij wordt in de verate Zij heeft m ding en Dole Misschien veel met c maar zij hee Het wordt te zeggen. Omdat m Amsterdam niet een kle beten is. Ik begrip kan doen vo waarheid vo Mogen wi geven aan de De nieuw

naar de her-
n gehouden op
maalstet werd
heeft Scholte
gedoopt; de
den werd niet
samengekomen
de pastoralia
wagen, waarop
het zijn kloek
tenkomst en in
e zijden toege-
Cock een ver-
en staande te
in alle ver-
k Scholte met
d, om den vol-
vervulling van
ou geen sprake
gen ingebracht,
illega de Hoest,
ar veel minder
gestaan.
n verbond ge-
len?

de pleitzaal te
n „beruchten“
oor den tegen-
ie schrijft over
t daarna is ge-
wel alsof deze
ebben gemaakt
olgtrekking ge-
estaafd kunnen
c nu nog steeds
and tusschen
de Afscheiding,
rtrek door den
n. Een verband
alleen, aange-
n karakter, de
scholte ontkent
verblift tot af-
praak daarom-
al was geweest,
als een schema
fscheiding zijn
t geval geweest
ng van Urum,
t, Gansoyen en
twijfel uit. We
fel te koesteren
Scholte daar-
ndersteld eenig
t mogelijk een
g te geven van
elt aan Scholte
rek is besloten,
van eenig be-
en dat hij zelf,
in afreizen van
ijn persoon tot
niet direct, ja
aan De Cock?
hooren of zien
moeting te Gro-
den dorpel van

k dan en hoe-
cholt's verblijft
eiding waartoe
olen, dan moge
n De Cock, die
gger is van zijn
ald.
t wonder liefde-
toefelijke dagen
nden, een man
ien zij konden
ook van hoofd
er konden ver-
preken en be-
er van afschei-
germate op de
plaats gegrepen,
g van een vrije
n het niet voor
kbeeld had van
el was, hoe naar
g tot den staat
ds zoolang een
kerk.

l van zich af te
gesproken, dan
nderstellen, dat
n Scheiding
eer zal hebben
g. Dit mag als
ld wijl de loop
verklaren is uit
ces traden toen
er tusschen deze
van hun leven,
ake zou kunnen
ft De Cock eer
in deze op De
waarop hij zich

uitdrukt niet Scholtiaansch, maar eer Cock-
siaansch. Eerst nu '36 zal blijken wie Scholte is
en welke zijn richting. Doch ik meen, dat heel dat
accentueeren van de vraag wie van beiden heeft
gedreven tot de actie van Afscheiding hier mis-
plaatst is. Wordt deze vraag gesteld, dan dient
het antwoord te luiden: geen van beiden! Men zie
hooger! Men volgde den wijsvinger van De Cock;
hij wijst op God. Hij deelt trouw en eerlijk mede
hoe het hem gegaan is. Scholte is vertrokken. Zij
blijven achter. Niet alleen. De Heere is bij hen.
De Heilige Geest neemt de leiding zijner gedach-
ten. Hij wordt teruggeleid tot wat er al achter
hem ligt. Hij wordt ingeleid wat er deze dagen
heeft plaats gegrepen. Hij wordt opgeleid tot God
door diens wonderen weg te overdenken. Woorden,
geschriften, daden van bittere gramme vij-
andschap, dat alles van één en dezelfde zijde: van
die der besturen. Daar ziet hij dat de wereldlijke
en kerkelijke besturen één lijn trekken, nauw
samenhangen. De kerkelijke hebben daarbij de lei-
ding. De wereldlijke laten zich gaarne leiden.
Beide bejveren zij zich trouwe getuigen het zwij-
gen op te leggen. Hij geschorst, voor langen tijd
geschorst, afgezel, na beroep op de synode, be-
slist en opzettelijk belet om weer in het ambt
hersteld te worden. Hij ziet, hoe de handen worden
ineengeslagen; hoe de touwen worden ge-
draaid; de banden geweven. Hij hoort: weg met
dezen! Hij moet uit de samenleving gebannen! Uit
de kerk „gebonsd“; uit de maatschappij gezet. Hij
weet dat eenzelfde actie gaande is tegen Scholte.
Valschelijk heeft men De Cock beschuldigd con-
ventikelen geleid te hebben. De bedoeling is klaar.
Hij moet het spinhuis in. De getuige moet zwijgen.
Wil hij dat niet: dan zullen dikke muren te hulp
worden geroepen die het geluid niet doorlaten.
In eens ziel De Cock alle deze dingen helder in.
God heeft zijn tranen gedroogd. Zijn God heeft
zijn oog geopend. Hij kent zijn belijdenis. Hij ge-
looft haar. Hij verstaat haar te moeten beleven.
Anders zou ook hij voor God een meenedige zijn.
Hij leest van de kenmerken eener valsche kerk.
Hij ziet deze staan op het voorhoofd der kerk, die
de getrouwen wil uitschrijven; die daarbij echter
listig te werk gaat, al naar dat de streek is, waar
de getrouwen getuigen; al naar het karakter dezer
mannen is. Er kan bij hem geen twijfel zijn welk
het bedoelen is der machten, die zich tegen hem
stellen. Waarom langer te weerstaan den aan-
drang, reeds lang op hem geoefend, van de zijde
der zulken die hij als oprechte vromen had leeren
kennen? Waarom langer uit te stellen wat de
belijdenis van hem eischt? Waarom langer in te
gaan tegen wat hij ziet als het gebod? Zoo kwam
hij, naar zijn eigen getuigenis, tot de daad van
dertien en veertien October. Wij hebben geen
redenen te veronderstellen dat De Cock de dingen
anders voorstelt, dan ze hebben plaats gegrepen!
G. KEIZER.

Het a.s. congres.

Marnix schrijft in „Gron. Kb.“:

Wel — daar komt de aap uit den mouw.
De reveil, dat is Barth en Brunner en Gogarten
of Buchmanbeweging.

Er komt onder zulke leiding meer gemeenschapsge-
voel, hetzij zich dit uit in confrontatie met nationa-
lisme of in nog andere stroomingen.

Och, ja, laat het ons maar precies zeggen, hoe het
met die confrontatie staat.

Zoo, dat Barth sociaal democraat wordt en Go-
garten nationaal socialist.

Natuurlijk; omdat hun „theologie“ revolutio-
nair is.

Omdat zij naar den schijn het Woord Gods willen
aerbiedigen, maar het in wezen loochenen. Omdat zij
voor de wet Gods pleiten, onderwijl zij die verwerpen.
Omdat zij zich aandienen als dienstknechten der waar-
heid en in wezen dienaren van de leugen zijn.

De Duitsch-Zwitserse theologie, of misschien be-
ter gezegd, wijsbegeerte is een herhaling van heel
oude dwaling.

Zij is de leer van het: ja en neen tegelijk. Zij
is doopersch en ethisch en modern en alles door
elkander. Men kan er geen kop of staart aan vinden.
Zij is ook daarom zoo helder als koffiedik. Omdat
het alles dwaling is, terwijl men zou meenen, dat de
oude waarheid bleef gehandhaafd.

Zij wordt aangediend als gereformeerd. Zij is het
in de verste verte niet.

Zij heeft met de reveil van 1830 en met de Afschei-
ding en Doleantie niets te maken.

Misschien mag ik het wel zoo zeggen: zij heeft
veel met den ketter Marcion en zijn gnosticisme,
maar zij heeft niets met Calvin te maken.

Het wordt meer dan tijd dit zoo duidelijk mogelijk
te zeggen.

Omdat men nu op het Calvinistisch congres in
Amsterdam zelfs Prof. Haitjema laat deelnemen, die
niet een klein beetje door dit gevaarlijke hondje ge-
beten is.

Ik begrijp niet, hoe de zucht naar eenheid zoozeer
kan doen voorbijzien, dat de gehoorzaamheid aan de
waarheid voorop moet gaan.

Mogen wij maar voor nog zoo'n klein beetje voet
geven aan de meening, dat het zoo kan en ook anders?
De nieuwe Duitsch-Zwitserse Marcionistische

wijsheid is vooral voor de kerk van Christus ge-
vaarlijk.

Men komt er mee op het gebied van de theologie,
van de ethiek — men denke hier aan het in-gevaar-
lijke boek van Brunner: Das Gebot und die Ordnun-
gen — en van de literatuur.

Ik kan mij begrippen, dat jonge gevoelige zielen,
zonder een goede basis van echt gereformeerde kén-
nis, onder den indruk komen van de dwaling.

Wij staan er allen altijd voor bloot. Het verkeerde
wil ons eerder aan dan het goede. Het komt in zoop
schoonen schijn. Maar het is gif. Ook als het komt
in dichterlijk gewaad.

Laten wij op onze hoede zijn.

Wij hebben met allerlei reveil niets te maken. Het
aantal valsche profeten, die aan de klok trekken is
zeer groot. Wij bidden om gedurige reformatie,
d. w. z. dat wij altijd weer terugkeeren tot steeds
grooter gehoorzaamheid, die steeds ook hierin uit-
komt, dat de mensch ten diepste wordt vernederd en
God op het meest verhoogd.

Dr J. v. Lonkhuyzen oordeelt in „Geref. Kb. Schouwen-
Duiveland“:

Volgens het verslag in de bladen heeft Prof. V.
Rutgers, als aftredende rector der V. U. in zijn over-
drachtsrede ook het a.s. „Congres van Gereformeer-
den“ ter sprake gebracht. Dus in een officieele han-
deling door een officieel persoon der V. U. Het wordt
al erger en ernstiger. Naar het verslag zou hij
daarin o.a. ook gezegd hebben tot verdediging van
dit „Congres van Gereformeerden“: „Men aanvaardt
en presenteert elkander alleen als personen die de
Belijdenisschriften onderteekenen en op grond daar-
van bijeen willen komen“.

Wel naïef! Ook de richting van het H. V. ver-
klaarde in den „Calvinisten“-bond (van welken, langs
een omweg, het Congres uitgaat) met de Belijdenis
in te stemmen. De formule voor instemming is trou-
wens in overleg met die richting opgesteld. Ook Dr
Ubbink verklaarde aldus de Belijdenis te onderteek-
nen. En zoo zullen er tien- en honderdtallen per-
sonen zijn, die, mogelijk nog verder van de Belijdenis
afwijkende, toch aldus de Belijdenis onderteekenen.

Maar komt het er dan alleen op aan of men zegt
de Belijdenis te willen onderteekenen, of dat men een
formule vindt, waardoor schier ieder dat kan? Of
komt het er op aan, dat men toont die Belijde-
nis te houden? Dat toont door zijn publieke
openbaringen, in geschriften en anderszins? Heeft
het jaar der Afscheiding, 1834, dan niet aan het
Geref. volk een les geleerd? Ook toen waren er vele
„onderteekenaars“ der Belijdenis, die toch de Geref.
waarheid gram waren en het Geref. volk vervolgden.

Wat doen we toch in dit jaar van de herdenking
der Afscheiding? Met al ons herdenken?
We hebben de heeren, toen we afscheid namen, op
het oneerlijke en gevaarlijke van hun handeling
gezien. En waarom dat alles? Het was zoo gemak-
kelijk te verhelpen geweest. Als men maar ge-
wild had.

Gelukkig, dat bij al meer de oogen open gaan.

Laat er meer waarachtigheid onder ons zijn.

Dat is de weg om waarlijk verder te komen.

Dr Joh. H. Rietberg spreekt zich uit in „De Wachter“.
Aldus:

In de maand October zal in ons land gehouden
worden een „Internationaal Congres van gereformeer-
den (calvinisten)“.

Men lette goed op den naam: Congres van Gere-
formeerden.

De deelnemers aan dit congres dienen elkander dus
over en weer aan als Gereformeerden. Zij wil-
len alle daarvoor gehouden worden, en zij erkennen
elkander ook als zoodanig.

Maar als zij zich openlijk zoo aandienen, hebben
wij natuurlijk het recht om publiek te vragen: is dat
waar? Is dit werkelijk een congres van gerefor-
meerden?

Soortgelijke vraag hebben wij eenige jaren geleden
ook moeten stellen bij den zgn. Calvinistenbond. Daar-
in werkte, om maar één te noemen, Prof. Hepp
samen met menschen van de richting-Geelkerken. Ons
blad heeft toen betoogd, dat dit niet aanging; dat wij
niet kerkelijk (zie de Synode van Assen) Geel-
kerken als ongereformeerd kunnen uitwerpen, om
hem dan in een Calvinistenbond als gereformeerd den
volke voor te stellen. Van alle zijden is toen critiek
op dien bond uitgebracht. Schier geheel onze gerefor-
meerde pers heeft wel gedocumenteerd zich tegen
dezen bond verzet. Er is dan ook van dezen bond
verder niet veel terecht gekomen.

Maar nu hebben wij het weer met dit Congres.

Zeker, het is losgemaakt van den Calvinistenbond,
maar het lijdt toch aan dezelfde kwaal.

Daardoor is dit congres gevaarlijk; het moge
dan zoo goed bedoeld zijn, als het wil.

In dit congres hebben o.m. zitting 4 Hoogleraren
van de V.U. en, om niet meer te noemen, Prof. H.
Haitjema van Groningen.

Die vier hoogleraren verklaren dus van laatstge-
noemde, dat hij gereformeerd is.

En ik geloof niet, dat er één gereformeerd theoloog
is, die dit aanvaardt.

Het is trouwens ook niet waar; wat ik nader hoop
aan te wijzen.

En die verklaring, dat Prof. Haitjema gereformeerd
is, geven deze vier hoogleraren van de V.U. dan door
middel van een congres, dat gehouden wordt in de-
zelfde maand, waarin wij zullen hebben de herdenking
van de Afscheiding!

Prof. Grosheide heeft wel een poging tot ver-
dediging gewaagd, door te spreken van gereformeer-
den in engeren en in ruimeren zin. En in het „Noord-
Hollandsch Kerkblad“ van 14 Sept. schreef hij een
artikel „Wat is een naam?“ om te betoogen, dat uit
den naam van het congres, niet meer afgeleid moet
worden dat geoorloofd is. Natuurlijk wil niemand dit,
ook niet Prof. Schilder, die in „De Reformatie“,
en Dr K. Dijk, die in de „Haagsche Kerkbode“, tegen
dit congres geschreven hebben.

Maar Prof. Grosheide blijft toch herhalen, dat
dit congres staat op den grondslag van de
Gereformeerde belijdenisschriften.

Doch daartegen gaat juist het bezwaar,
dat wij met Prof. Haitjema een congres
kunnen houden op dien grondslag.

Terwijl het onze vaste overtuiging is, dat Prof.
Haitjema eerder anti-gereformeerd is, dan
werkelijk gereformeerd; omdat hij de groote verdedi-
ger is van de Barthiaansche dialectische theologie,
waarbij hij zich zeer scherp kant tegen onze gerefor-
meerde Schriftbeschouwing.

Hij durft daarvan zelfs te zeggen, dat de gerefor-
meerde theologen (hij noemt hen zeer vriendelijk
„doleerenden“) onder den vromen schijn van
voor de onfeilbare autoriteit der Hei-
lige Schrift op te komen, kiezen tegen
het Woord van God.

En deze hoogleraar wordt nu door 4 hoogleraren
van de V.U. voorgesteld als te behorende tot de gere-
formeerden! En ook een dominee van de Chr.
Geref. Kerk doet hieraan mee!

Dr Rietberg citeert dan o.m. Dr K. Dijk, wiens artikel
onzen lezers bekend is, en vervolgt:

Met deze uitspraken van Dr Dijk ga ik geheel
accorde.

Dit congres, dat zich aandient als een congres van
gereformeerden, is een gevaar. En het doet mij
leed, dat er hoogleraren zijn aan de V.U., die dit
niet inzien, evengoed, als het mij spijt, dat ook andere
van onze voormannen aan dit congres meedoen. Zoo-
als ik ook geloof, dat de Chr. Gereformeerden er niet
blij mee kunnen zijn, dat één van hun voormannen
eraan meedoet.

Of wij dan bang zijn om met anderen te vergade-
ren, en h.v. met Prof. Haitjema een congres
te houden?

Wel neen, niet in het minste!

Met genoegen willen wij met iedereen een congres
houden. Een congres, desnoods zonder eenigen grond-
slag. En als er een grondslag is, dan willen wij er
een hebben, die eerlijk is, dat is dus een grondslag,
die aangeeft de punten, waarop we het samen eens
zijn.

Maar als wij een congres houden op basis van de
gereformeerde belijdenisschriften, dan moeten we daar
niet binnenhalen menschen, wier opvatting een streep
haalt door die belijdenisschriften. Dan moeten we niet
zeggen: zij en wij vormen een congres van gere-
formeerden!

Als wij zulke menschen op een congres voor
gereformeerd moeten houden, waarom mogen wij hen
dan kerkelijk niet volgen?

En als wij zulk een congres houden en dat een
congres van gereformeerden noemen, vermoorden we
dan eigenlijk niet de geheele Afscheiding, waarin het
toch juist ging om de belijdenis?

Stelt u voor, dat De Cock, Van Velzen enz.
zouden zeggen: wij gaan met Haitjema een congres
van gereformeerden houden!

Ik noem de Afscheiding en haar voormannen, om-
dat dit congres juist gehouden wordt in de maand
van de Herdenking der Afscheiding.

Natuurlijk kan evengoed gezegd worden: stelt u
voor, dat Kuiper, enz. enz.

De weg van dit congres moeten wij niet op; het
eind van dien weg zou een puinhoop zijn.

Van harte hoop ik, dat onze voormannen zich nog
onttrekken aan dit congres in dezen vorm, met dezen
naam en dezen grondslag.

Prof. Dr H. Visscher heeft zich ook uitgelaten. Deze
heeft zelfs de vreugde mogen smaken, via een A.R.
dagblad te kunnen doordringen tot de lezers van dit
blad („Rotterdammer“), een uitzondering makende onder
zijn mede-bezwaarde broederen. Hij schreef o.m.:

Er zal nu eerstdaags ook een internationaal con-
gres van Gereformeerden worden gehouden. Wij heb-
ben ook daaraan onzen steun niet kunnen geven.
En dat nog niet zoozeer daarom niet, dat er onder
de deelnemers, wier namen wij gelezen hebben, zijn,
die zich juist daardoor onderscheiden, dat zij zich
bevinden in de slagorde van hen, die van een herstel
der Gereformeerde Kerk in Nederland niets moeten
hebben, en ook in hun theorieën van Calvinus begin-
selen niet doordrongen blijven. Zonder de juridisch
spitsvondige theorie van Prof. Rutgers te aanvaarden,
die in een rede bij de overdracht van het rectoraat
aan de Vrije Universiteit de stelling poneerde, dat
onderteekening der belijdenisschriften beslissend is,
zijn wij toch van oordeel, dat men vooral voor inter-
nationale samenkomsten het Gereformeerde Pro-
testantisme in zeer ruime beteekenis kan nemen. Alleen
maar, de ondernemers hadden dit dan duidelijk moeten
zeggen. Zooals het er nu voorstaat, wordt er een con-
gres gehouden, waaraan een groot deel der Gerefor-
meerden hier te lande niet zullen deelnemen. Met
name zullen zij ontbreken, die ernst maken met de
confessie der vaders. Een wezenlijken indruk van
het Gereformeerde Protestantisme geeft dit congres niet,
want het grootste deel dergenen, die waarlijk uit de
beginselen der vaders leven, ontbreekt er.

In hetzelfde verband verwijs ik ook naar „De Stan-
daard“. Daar stond in een driestar dit zeer juiste, en
zeer noodzakelijke woord:

In ons artikel over de conferentie van Lunteren
schreven wij van „de geestelijke verwildering onzer
dagen, die vooral spreekt uit 't feit, dat een schijnbaar
nieuwe maar in wezen oude dwaling op het christelijk
erf brengt tot de schrikkelijke stelling, dat gehoor-
zaamheid aan Gods ordeningen gelijk staat met het
niet gehoorzamen, en opstand tegen God geen andere
beteekenis heeft dan het buigen voor Zijn wet“.

Een onzer lezers schrijft, dat hij en meerderen met
hem, zich hebben afgevraagd, welke dwaling hiernede
bedoeld kon zijn.

Ons antwoord is: de dwaling van de zgn. Zwitsersch-
Duitsche dialectische theologie, die haar consequenties
biedt ook voor het staatsleven.